

## ABONAMENTUL :

Pe an . . . 80— Cor.  
 În jumătate an . . . 40—  
 Pe 6 luni . . . 20—  
 Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:  
 Pe an . . . 100 franci  
 Telefon  
 Adresa oraș și internurban  
 Nr. 750.

# ROMÂNUL

REDACȚIA  
 și ADMINISTRAȚIA  
 Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE  
 se primesc la administrația  
 Mulțumite publice și La  
 de achis costă șirul I Gor.  
 Manuscrisurile nu se în-  
 napoiază.

## Latini nesolidari.

În momentele de grea încercare pentru Franța și latinitatea întreagă, când călcăiul german amenința să curotpească hotare îndepărtate, cine nu-și repeta întrebarea: ce face Spania, când se va alătura acțiunii de salvare a civilizației, când se va solidariza cu frații latini? Și orice speranță se risipește în vânt, căci frații latini din Spania nu se simțeau de ce se petrecea în Europa, înima lor nu bătea agitată de valurile mari ce le aruncase războiul peste lume, și-și dormeau somnul lor letargic, în chipul morții. Încheindu-se războiul cu triumful lumii culte, e natural să cercetezi cauza reală a absenței dela datorie, a neutralității Spaniei.

Astăzi Spania nu mai este o putere mare, căci n'a fost mare nici în atitudinile ce se așteptau dela ea. Ne prezintă toate aspectele unei țări de un organism putred. Degenerarea asta este o urmare dureroasă a celor doi factori cari s'au dovedit dușmani progresului, fermenți de discompunere și rugină, factori ce vor trebui să fie înlăturați pe viitor pentru ca să se poată pune temelile tari ale restaurării omenirii.

Întâiul factor trebuie căutat în trecut. Sub dominațiunea arabă țara bogățiilor miniere, vinurilor delicioase și grânelor aurii număra 20 milioane de locuitori. În secolul al XV-lea printr'o căsătorie un împărat habsburg al casei de Austria câștiga tronul Spaniei. Habsburgii cari se perândară apoi în moștenirea coroanei spaniole nimiciră toate autonomiile provinciale, concentrară toată viața la curte, vlăguiră țara și poporul spaniol de toate bogățiile și puterile, căci ei s'au aventurat în războaie fără sfârșit cu America, Anglia, Italia, Flandra și chiar Franța. Strălucirea regelui — soare — Filip al II-lea s'a făcut din sângele și vitalitatea nenorocitului popor. Atât de mult descrescuse populația țării încât la începutul secolului al XVIII-lea Spania nu avea mai mult de 7 milioane de suflete. Aceasta este o tragedie sguđuitoare, dintre cele mai mari pe cari le-a suportat vre-un popor. Coroana se conjurase cu clica dela curte, cu catolicismul inchizitoric contra existenței masselor pe cari nu le știa prețui mai mult decât ca pe niște brute ce nu aveau altă menire pe lume decât să-i stea la dispoziție.

Timp de două secole geniul spanic a slăbit, s'a extenuat, s'a epuizat încât s'a făcut până astăzi incapabil de reculegere, de înnoire sufletească, de o concepere modernă a vieții de stat, de-o formulare conform exigențelor vremii a rosturilor mari naționale și mondiale.

Și acestea — mulțumită politicii habsburgice care ca un intrus s'a strecurat în arterele de viață ale unui popor de i le-a secăt. Poporul spaniol a fost un popor vial, foarte mobil sufletește, vesel, cu putere rară de imaginație, calități cari îl predestinaseră la roluri mari în soarta civilizației al cărei sceptru îl avea odată în mână, căci Spania a fost înainte mergătoare în cultură, știință și

artă pentru Europa. Coroana habsburgică a făcut ca toate caracteristicile cari străluciau ca niște mărgăritare în buchetul caracterului spaniol să se șteargă și toate forțele vie ale neamului să piară, să fie imobilizate, incapabile de înactivare.

Un strajnic exemplu pentru felul cum a înțeles Casa de Austria chemarea sa. Și naivii de noi totuș eram înclinați a crede că această dinastie habsburgică ar fi în stare să-și asculte urechea la glasul sfâșietor al robilor...

Al doilea factor care a colaborat la adormirea greoaie a geniului spanic este înrudit cu cel dintâi, dacă nu chiar legat de el. În jurul Coroanei se înfiripase, pe favoruri și grații, o clică, o cameră, o șteahță, o clasă de paraziti cari guverneau în numele domnitorului, erau puși în funcțiunile de mare răspundere, de a face dreptate în țară. Acești funcționari înalți dominau, nu cu înțelepciunea, ci cu alte arme ilegale, cu corupția, minciuna și mai ales cu forța. Așa s'a întemeiat în Spania politicianismul cu toate consecințele dezastruoase.

Boala politicianismului grasează până astăzi și este încă în stare să pună frâu oricăror manifestații pe cari le-ar porni masele populare.

Este mai presus de îndoială ca poporul spaniol, în decursul războiului mondial, n'ar fi rămas în neutralitatea mediocră, în expectativă resemnată, ci s'ar fi angajat în tabăra ententei. O parte s'a și angajat. Acele teritorii cari sunt în vecinătatea Franței și-au dat tributul lor de sânge. Pe frontul francez au luptat trupe de voluntari spanioli. Clica politicianilor cari ajungeau la cârmă n'a avut puterea să împiedece manifestarea asta spontană a poporului dela nordvest. Aceasta este o pildă clasică de desavuare a politiceii de cabinet, strâmtă la vederi, a politiceii de tactică, egoistă și perfidă.

Se pare că încă n'a bătut ora trezirii din somnul de moarte ce a cuprins pe cavalerescul popor spaniol. Timpul însă va înlătura și această bubă ce face să lăncezească trupul țării și renașterea va trebui să vină.

Ententa nu este răsbunătoare și dă fiecărui ceeace i se cuvine. Cifind rapoartele dela conferința de pace am observat că s'a împlinit deja pe jumătate ținta ce dusesse la disensiuni cu Englezii: Gibraltarul este internaționalizat.

Chestia spaniolă pune în lumină intensă păcate vechi de cari omenimea trebuie să se curețe. Politicianismul fără scrupule este înfierat și condamnat pentru că înlănțuiește energiile unui neam și-l duce în robie și prăpastie. Tragedia Spaniolilor este învățătură veșnică pentru omenime. Este cel mai aspru avertisment pentru popoarele lumii. Sistemul centralistic de dominare printr'o clasă de funcționari cari n'au înțelegere pentru nevoile obștești merită să fie șters, și conferința de pace îi dă lovitura de grație. Principiile democratice pe cari și le însușesc rând pe rând toate statele va purifica trupul neamurilor de metehnele lumii vechi.

Ion Clopotel.

## Zi de zi

### Prevestitoarele primăverii.

Și cum nu vom fi de aici înainte a „vremii noastre drepte mucenice”, ni se umple sufletul de durioșie. Ni se desfășoară înaintea ochilor toate visele și dorințele noastre îngropate în adâncul sufletului, nerealizabile fiind în urma vremilor grele, în cari am trăit.

La primul glas de chemare vin sfelnicele dragile noastre rândunele. Se începe cu ele șirul viitoarelor dăscălițe, cari cu toată căldura sufletului lor vor putea crește odoarele neamului nostru. La pedagogia noastră se prezintă mereu eleve, cari au norocul să-și poată înfrunghia idealul cel mai frumos ce l-a avut vre-odată dăscăliță. Pot contribui la marea schimbare a vieții noastre naționale, neștiințenite de nimic, ci călăuzite numai de focul sacru al tinereții lor.

Fii binevenite deci dragile noastre prevestitoare ale unei splendide primăveri.

Ana Negură.

### Preluarea școlilor de stat.

Congresul profesorilor români, ținut la Sibiu în prezența șefului resortului de culte și instrucție publică Vasile Goldiș, a adus, după cum stăm din raportul amănunțit dat în ziarul nostru nui multe concluze referitor la organizarea în viitor a instrucției în școlile secundare, de specialitate și superioare. — concluze cari au fost imediat înaintate resortului de instrucție. O parte a dorințelor exprimate de profesori s'a și pus deja în practică. Așa e de pildă și concluzul, ca — pentru timpul de tranziție (anul școlar curent) — Consiliul Dirigent să preia conducerea și administrația școlilor de stat, începând cu școlile din ținuturile curat românești, numind la respectivele școli câte un director român și câte un profesor de limba română. Profesorii actuali ai școlilor de stat, încât vor depune jurământul vor rămânea în funcție, la dintrună școală va fi preluată în întregime.

În numărul de alaltăeri am anunțat — după informația duiosă din *Curierul Hunedoarej*, ziar românesc săptămânal în Deva — că pentru școala normală (pedagogia) de stat din Deva dl ministru Vasile Goldiș a numit întâiul profesor la catedra de limba română și istoria Românilor. Am mai putea adauge doar atât — pentru cei cari n'ar ști — că în fruntea acestui institut a stat fostul Schulpolizei pentru Sibiu Barabás Béla, care făcuse — până li-s'a înfundat acestor apărători ai ideii de stat maghiar — un întreg sistem de spionaj, chinând și pe elevi și pe profesori...

Azi, ziarul *Oltul*, ne aduce știri și despre preluarea gimnaziului din Făgăraș, întâmplată între următoarele împrejurări:

D. prefect dr Oct. Vasu a incredintat pe profesorul Vasile Stoicanea, ca — amăsurat ord. 241—1919 al șefului resortului de culte și instrucțiune publică — să ia în primire edificiul gimnazial cu tot inventarul său, precum și toate colecțiile, laboratorile, biblioteca și arhiva.

Prof. V. Stoicanea în 16 Ianuarie l. c. st. v. s'a prezentat la direcțiunea gimnazială și a cerut predarea gimnaziului. Directorul substituit însă

a refuzat, zicându-i un puternic: „nu ti-l predau”.

Prof. V. Stoicanea, după ce a cerut document despre această declarație, s'a prezentat numai decât în audiență la d. prefect și l-a rugat să-l însotească la gimnaz, să rezolve mai bine chestiunea predării.

D. prefect a ascultat adânc mirat referada încredințatului și numai decât s'a prezentat la direcțiunea gimnazială. În decurs de-o jumătate de oră a încercat să lămurească ce vrem noi, să capaciteze pe subdirectorul, dar omul acesta prin fel de fel de tertipuri se subtrăgea să dea un răspuns concret. D. prefect, indignat de-o purtare așa de dușmănoasă, provoacă pe subdirectorul să se declare pentru ultima oară: e aplicat să predeie institutul sau nu? La aceasta subdirectorul răspunde: Nu!

O scenă neașteptată! Pe teritoriul României-mari, un om maghiarizat nu respectă ordinele reprezentantului guvernului român din Sibiu. După un interval de 15 minute — opt vânători de dimoalo de carpați s'au prezentat în institut și oroul zilei a cedat. „Mă rog acum predă institutul”. — D. prefect și vânătorii se deparță din institut.

Profesorii sistează imediat pe timp nehotărât prelegerile.

Dacă profesorii maghiari n'ar voi să continue prelegerile — se vor denumi profesori români, cari vor propune exclusiv românește. De elevii maghiari va fi mai greu. Dacă ei își vor pierde anul, să mulțamească profesorilor lor de un sânge și de-o lege. Acestea le-a desfășurat d. prefect subdirectorului.

Tot azi cetim următoarea informație în ziarul *Alba-Iulia*:

În noul liceu român din Alba-Iulia s'au început prelegerile în 4 l. c. Luni a fost începutul — să-i zicem — nouului an, când s'a celebrat invocarea dăinului stănt în ambele versuri de otopopești, fiind de față și numărul public. S'a făcut apoi instalarea noilor profesori: Traian Popa (director), Emanuil Comanescu, Ion Dăncilă, Horia Teculescu și Emil Pop.

*Preluarea continuă. Noi dorim acestor licee și școlilor ce vor urma roade îmbelsugate întru munca de refacere a vieții românești.*

## Sașii la regele.

Delegația noilor cetățeni sași ai României depline — nu vi se pare terminul mai potrivit decât acela, cam umflat și pretentios, din care pare că răsuflă cucerire și anexare, de România Mare? — a fost primită de regele și de Prințul Moștenitor.

D. Schullerus și tovarășii săi au prezentat Suveranului pe care și l-au voit actul dela Mediaș al unirii, pentru totdeauna, cu o Românie care intră în toate drepturile, vechi și imprescriptibile, ale neamului românesc. Și ei au adaus dorinți pe care le cunoaștem și pe care le socotim pe deplin îndreptățite, căci nu poporul care a suferit mai mult de prigoană limbii și a culturii sale se va atinge vre-odată, cât de puțin, de dreptul oricui de a se folosi de limba sa și de a desvolta în ea o cultură. Cu atât mai puțin poate fi vorba de așa ceva față de fragmentul pus de soartă în mijlocul maselor românești, al unei națiuni, care, orice greșeli ar fi făcut conducătorii ei, a fost și este printre cele dintâi ale omenirii. Și, când aceste două sute de mii de oameni sunt de opt veacuri acasă la ei și când starea înfloritoare a țerii datorește așa de mult muncii, economiei și inteligenței lor solide și stăruitoare, și mai puternic ni-se

impune datoria de a respecta în ei, așa cum sunt și cum înțeleg să rămâie, nu numai un puternic element de ordine și civilizație în prezent, dar și unul de frumoasă tradiție istorică în trecut și unul de sigură garanție de înaintare culturală în viitor.

Regele li-a răspuns limpede și hotărât. Omul loial a cărui asigurare e cel mai puternic sprijin pentru orice cerință de drept și pentru orice speranță de viață în adevăr civilizat, a vorbit din inimă, ca totdeauna, noilor supuși ai Coroanei sale, fraților sași ai României de azi și de mâine, pentru a li spune că nu vor avea să regrete niciodată hotărârea pe care într'un ceas de cuminte socoteală a împrejurărilor au luat-o, rupând cu maghiarismul de stat, de pe urma căruia atâta au pățimit, pentru a se uni cu acel românism național pe energia etnică a căruia, ca și pe toleranța-i dovedită se pot răzîma.

Farmecul pe care familia noastră regală l-a exercitat asupra tuturor celor cari, în zile rele și bune, s'au apropiat de dânsa, a făcut ca și delegația Sașilor să plece de aici cu lumină și bucurie în inimă.

Și-i putem asigura că oricine între Români știe, înțelege și prevede, are față de nația lor intențiile și sentimentele lui Ferdinand I-ru.

(N. R.)

N. Iorga.

## Un interview cu d. dr. Schullerus

(Din Neamul Românesc al dlui Iorga).

Pentru a putea informa pe cetitorii noștri asupra rolului pe care Sașii înțeleg să-l aibă în statul nostru, am căutat să întâlnim pe d. Adolf Schullerus, președintele Consiliului național săsesc de peste munte și șeful deputaților săsești care s'a înfățișat dăinului M. S. Regelui pentru a-i înmâna pergamentul mării și jurământul de credință al nației săsești față de Regele, Legea și Neamul nostru, de care înțelege să nu se desfacă nici când, cumoscând frăția românească. Și am izbutit. D. dr. A. Schullerus, o figură reprezentativă a poporului său, ni-a povestit fără gând ascuns dorințele și nădejdiile Sașilor săi, pe care le asteaptă mulțumite și împlinite dela noi.

— Cum ați ajuns la hotărârea pe care ni-o aduceți azi în pergament?

Văzând rezultatul războiului și dreapta și cuvenita adunare românească dela Alba-Iulia, evident că și noi, ca nație deosebită, deși nu prea numeroasă, și cuprinsă de jur împrejur de puternicele ape ale românismului, nu puteam să mai întârziem cu hotărârea noastră și așa la 8 Ianuarie 1919 reprezentanții poporului săsesc întreg din Ardeal s'au strâns la Mediaș și, după câteva expuneri luminoase ale împrejurărilor, fără altă zăbavă sau discuție discordantă, s'a hotărât cu unanimitate și din adâncă convingere de trebuință absolută unirea în vece nedespărțită cu România și sprijinirea ei cu toată vloga noastră luptătoare și economică.

Și, cum nu voim să lăsăm această hotărâre fără a explica și cauzele cari au determinat-o, iată, vă servesc pe cele de frunte:

Noi, Sașii, am fost de clasă stăpânitoare (die Besitzende), care am ocupat o întindere de pământ mai mare, cu mult mai mare decât numărul nostru în Ardeal. Sașii, cum se știe, formează abia a zecea parte din populație, dar dările pe cari le plătiu, formau a șasea parte din tot. Așa că legea electorală din Ardeal de sub stăpânirea ungurească socotind dreptul de reprezentare în parlament după dările plătite de fiecare nație, nu după numărul ei real, astfel poporul săsesc aveam mai mulți parlamentari decât națiile conlocuitoare, în special Românii, și iată de ce la orase administrative publice erau pline de sași.

În orase, noi eram „virilistii”, fruntea conducătoare, tocmai pentru mărimea dărilor care le plătiu, și noi bucuroși recunoaștem că înstăpâniam administrativ mai mult decât ni s'ar fi cuvenit potrivit cu numărul nostru.

De altcun în Sibiu aveam majoritatea absolută, în Sighișoara, Mediaș și Bistrița majoritatea relativă: numai în Brașov populațiile erau egale.

Și iarăș noi recunoaștem că numai vechiul sistem de alegeri ne-a păstrat poziția noastră privilegiată, și firește — oricare nație ar fi fost în locul nostru — noi ne îndreptasem politica noastră potrivit cu acest privilegiu, pentru că numai astfel puteam să ne păstrăm mai bine și să ne apărăm interesele noastre mai strașnic.

E drept că o parte dintre Sași, dar acești formau minoritatea, s'au cărdășit cu Maghiarii, așa numiții „Sași-verzi” (die grünen Sachsen), dar aceștia nu reprezentau nici pe departe, nici prin apucăturile lor, nici prin mijloacele lor, adevărata noastră nație, care e loială și cinstită față de legile mințele sale. Ei, nu puteam să scăpăm chiar de ta de vreascurile și uscăturile pădurii noastre! Bun și răi pretutindeni, și au fost, și la dvoastră, cred cunoașteți, speta aceasta urită.

Of! din păcate, din prea multe păcate se vede, avem și noi multe uscături!...

Dealtfel trecutul nostru stă mărturie vorbătoare pentru purtarea noastră față de nația românească și de ei cred că sunteți de acord cu mine noi, unii, nu avem să ne ruginim.

Țiimpul războiului, ca și democrația, sfânta lui democrație, și dreptatea lui, care a biruit asupra rățăcirilor celor trufași, au făcut să ni se deschidă și nouă calea cea adevărată a viitorului și să ne dovedească de partea cui este adevărul și cui se cuvine dreapta, stăpânire asupra ogoarelor, și atunci s'a hotărât o bună conlucrare pașnică și românică cu bunul vecin (mit dem guten Nachbar) — Românul, și azi nimeni și nimic nu ne mai poate clătina din adâncul sufletelor noastre această credință-lege călăită în focul războiului și înroșită în sângele lui. De aceea stăpânirea românească asupra Ardealului, pe bună dreptate, se cuvine veșnic să fie.

A doua cauza, care ne-a călăuzit hotărârea noastră cea dreaptă, inserisă azi pe pergamentul adăugat ca mărturie, este aceea că noi recunoaștem ca un adevăr istoric nediscutabil, confirmat și de abla trecutului războiu, că Ardealul e un teritoriu curat românesc, scumpă țară românească, și nu patrie maghiară, care potrivit noilor stări de lucruri și nouilor grupări ale națiilor, toate pooparele se trag la mafea, se cuvine pe bună dreptate ca și bunii noștri vecini Români, cu cari noi am trăit o vreme în sîr în bună pace și bună înțelegere și cu cari suntem convinși că vom trăi tot astfel de aici înainte, să se unească și ei, fiindcă au bine meritat această dreaptă răsplată.

Satele noastre sunt răspândite printre cele românești în lungul cuprins al Ardealului, și ele sunt o bună cheazăie de bună și împăcată vecinătate în viitor, cum astfel au fost și în trecut.

Noi credem că tot poporul român e gata să încuviințeze să ne păstrăm ca popor, ca nație și sească, și credem cu toată convingerea în sinceritatea declarațiilor dela Alba-Iulia, care se vor împlini și înfăptui cu acea demnitate pentru cuvânt dat pe care suntem deprinși a o prețui la Români din Ardeal, în viața noastră comună de până acum.

Voim mai ales autonomia Bisericii și Școlilor, apoi o astfel de hotărâre a județelor, ca, acolo unde noi vom avea într'adevăr majoritatea absolută, judecata să se facă pentru supuși de neam cu mine în limba săsească, iar în administrația acestor județe noi s'avem cuvânt prețuit, și potrivit cu numărul nostru să fi reprezentată și conlucrerea administrativă a acestor județe.

Vrem, de altfel, și, în ceea ce ne privește, a stăruit și stăruim mereu, ca și Șvabii din Banat și Torontal, nație așa de strâns înrudită cu noi, să se alpească asiderea Țării Românești, în care noi avem o mai mare încredere și o mai statornică convingere, că ni va păstra ceea ce ni-a făgăduit și, dorim astfel să putem sta, cu dânsii într'o cămă mai strânsă legătură culturală ca populație de lege cu noi.

Noi știm că cu Românii dela noi de acasă avem foarte multe puncte comune de interes reciproc, cari ne leagă strâns unii de alții, și chiar interese administrative în industrie și procurare, materia lor prime.

Știm cu toții cât trebuie să prețuim astăzi toate ramurile productive.

Ca agricultura noastră să nu se prăpădească cu timpul, este nevoie neapărată să se fie seama de condițiile speciale din Ardeal și să se caute să fie cruțate și apărate gospodăriile în care se privește prețul vitelor, al pământului și al produselor solului, dela noi, căci, păstrând-o în floarea ei, ea face o bogăție nesecată pentru întreaga țară.

zând arma, au îndreptat-o în mod răpăznic asupra nobilimei. Dar nici aceasta răsmărită sângeroasă n'a avut rezultatul dorit. Iobăgimea a fost învinsă, zdrobită și George Doja a fost pus de viu pe un tron de fier înroșit, a trebuit să se urte, cum nobilii îi rupeau carnea și o dădeau celor ținuți în închisoare, mai multe zile nemâncăți ca să-i stâmpere foamea. Pe lângă aceasta barbarie nemaipomenită, nobilimea a pus pe un călău de peană, pe Ștefan Verböczy, să facă pe placul ei legile celea mai aspre.

După aceste legi, bietul iobag român din Ardeal și țara ungurească n'are drept la nimic nici la pământ, nici la vite, nici la copii să. — Mare nimic decât simbria lucrului, — e legat de gâla domnului său. Și aceste legi au durat până în 1848, iar Românul totuși a trăit, cu nădejdea în Dumnezeu.

Dar dela o vreme suferințele iarăși au fost prea multe și amare. Au răsărit ca din pământ trei moți: Horia cu tovarășii Cloșca și Crișan. Jurând sub bătrâul goron, s'au pus în fruntea moșilor, răscolind toată iobăgimea din munți și din Zarand, la anul 1884. N'a reușit nici răscoala aceasta pe deplin. Horia și soții săi tradăți au fost prinși și au suferit martiriul pentru neamul românesc, fiind trași în roată. Noui suferinți a sosit anul 1848. Românii, săracii, așteptau un nou Horia, să-i mântie de suferințele grele. Atunci regele muntilor, Avram Iancu, s'a pus în serviciul casei habsburgice, în nădejdea că aceasta va da drepturi politice și economice convenite Românilor. Dar vorbă. Ea nu și-a părăsit nici acum devisa: divide et impera (desparte și domnește) nici cealaltă deviză: resbelele poarte-le alții iară tu Austria fă căsătorie fericită (bella gerant alii, tu, Austria, mube felix). Pe Iancu l'a înșelat, l'a ademenit cu penziune și medalii, dar nobilului Avram Iancu nu i-au trebuit nici decoruri, nici penziune, căci el l'a luptat pentru drepturile neamului românesc. Singurul rezultat al răscoalei acesteia a fost ștergerea iobăgiei și ștergerea, în parte a legilor barbare plătite mai înainte. Numai în parte, căci robia politică pentru noi s'a ținut lanț pe toate cărările și potecile.

Acum în sfârșit, suntem liberi. În trecut partea ne-a fost suferința — în viitor munca. Muncă cu râvnă întru ridicarea neamului și întărirea țării noastre românești.

— Dă apoi sfaturi actuale economilor și meseriașilor. Multimea a urmărit cu viață plăcere atât trecutul dureros al neamului nostru, cât și perspectiva viitorului mai fericit.

Boneu.

## Evenimentele zilei.

### INTERNE.

#### CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN COMITATUL ARADULUI?

Am dat știri continue despre încercările ce le fac trupele maghiare de a ne desarma gardiștii de pe saie. Aflăm acum, din sursă autentică, ce fel de planuri se urzesc pentru ca să fim lipsiți de orice putere de apărare.

Trupele maghiare voiesc să pună mâna întâu pe comandantii gărzilor, ca astfel gardiștii să se supună ordinelor date de ele. Ba încă se merge așa de departe că aceste trupe intenționează să pună mâna pe aparatul nostru central, pe comandantul și ofiterii români cari stau direct în serviciul comandai.

Se plănuieste spargerea rândurilor noastre, dezarmarea totală. Așa ceva însă, sperăm că nu se întâmplă. Nu se poate ca Românii comitatului să se lipsiască de orice putință de apărare față de cei cari nu se apăsă de noi cu mâni curate. Este o datorie a tuturor gardiștilor ca să nu-și părăsească postul lor, să nu se supună ordinațiilor cari n'ar veni delacentrul, dela comanda comitatensă a gardei și Consiliului Național Român.

*Faceți apel la toți gardiștii să nu slăbască în conștiința lor românească. Totodată îi asigurăm că plata lor o s'o primească în curând. Gardiști români!*

*Nu ne indoim de altfel, că sunteți conștii de adevăratele și însemnatele interese naționale românești — ceea ce a-ți dovedit-o până acum prin aceea, că dușmanilor noștri în nici un sat românesc din comitatul Aradului nu le-a succedat nici cu ademenirea nici cu amenințarea să vă desarmeze.*

*Stați la postul vostru de datorie, apărați și pe mai departe interesele, celor de-un sânge cu voi!*

#### MARILE PUTERI IMPLINESC PRETENȚIUNILE ROMÂNIEI.

București. — D. I. Brătianu reprezintă la Conferința de pace chestia românească cu cel mai mare zel, și a provocat aliații, fiind vorba despre neînțelegerea promisiunii asupra Banatului, ca aceștia să se țină de angajamentele luate față de România la 4 August 1916.

D. Brătianu a expus în chestia Dobrogei și a protestat cu cea mai mare energie contra pretențiilor Bulgariei asupra Dobrogei. Reprezentanții marilor puteri au ascultat expunerile dlui Brătianu până la sfârșit și au declarat cu toții că vor satisface în mod îndestulător pretențiunile României. (A. D.)

#### MARILE PUTERI AU RECUNOSCUT UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA.

Paris. — Delegații români au fost astăzi ascultați asupra pretențiilor referitor la Basarabia. D. Brătianu a expus pretențiile îndreptățite ale Românilor asupra Basarabiei precum și dorința locuitorilor de acolo de a fi alipiți la România. Reprezentanții marilor puteri au luat cu bucurie act despre pretențiunile României și au promis că pentru mâne protocolul, ce este de redactat să fie iscălit.

D. Brătianu a mai referat încă odată în chestiunea Banatului și a cerut să se trimită și experți militari.

#### PINDUL DOREȘTE ALIPIREA LA ROMÂNIA.

Românii din Timoc cer autonomie.

București. — O deputațiune compusă din 20 de Români din Pind, care de câteva zile s'a proclamat independent, — au sosit în București sub conducerea dlui Talavra. Deputația se va prezenta M. Sale regelui cerând alipirea la România-mare.

Membrii deputației au declarat, că și Românii din Timoc doresc autonomie. Acest curent ia proporții tot mai mari.

Un nou vapor cu mărfuri.

București. — În portul Constanța a sosit din Marsilia un nou transport cu mărfuri de 1200 tone.

Un agent bolșevist deținut.

Budapesta. — Agentul bolșevist Ioan Haidiff a fost arestat în gara de vest. La el s'au găsit 5 milioane și jumătate în bancnote românești engleze, franceze și austro-ungare. Fiind interogată pentru ce și de unde are acești bani, a refuzat să arate proveniența banilor, ci a spus că a voit să meargă în România. Poliția din Budapesta l'a expulzat.

Cumpărări de vite.

București. — Ministerul domeniilor a trimis delegați în Basarabia, Bucovina și Ardeal pentru cumpărarea vitelor de muncă necesare la lucrările agricole din primăvară.

#### Din Bihor I amărit.

Azi am primit spre publicare dela C. N. R. din Oradea-Mare două scrisori, cari au sosit pe adresa C. N. R. de acolo, dela două persoane: un creștin maghiar din Oradea-Mare și un soldat săcui, care luptă pentru Ardeal contra Ardealului. Traducem aici în întregime aceste scrisori:

Mult stimatle dle avocat!

Societatea creștină din Oradea-mare doarește ferbinte, ca ocupațiunea românească să se desăvârșească cât mai curând. De dominațiunea urgisită și insuportabilă ovrelască numai Românii ne pot mântui.

Sălbătăcia acestor nizerabili a devenit de nesuferit. Aici e exemplu cazul lui Kröger!

Nu e o rușine oare, că un ovreu scabietic a ajuns comite suprem. Domnule avocat, ai putea întru mult să ajuți societății creștine terorizate, de-opotrivă celei românești și maghiare. Vă rog să interveniți cu demnitatea cuvântului dvoastre la forurile competente, în interesul ocupațiunei românești. Dumnezeu te va ferici pentru această faptă. Așteptăm să vedem fuga celor de talia lui Katz. — Un creștin maghiar. Pe contra-pagină, adresa: Stimatului Domn Dr. Coriolan Pop, adv. Loco. Str. Szanisló, datul stampilei postale: 1919 Februarie 5.

A doua scrisoare:

Valahule puturos. Dacă vei crăpa, să nu te primească pământul. Ți-a sunat ceasul din urmă. Fiecărui astfel de câne valah turbat am să-i sărez carnea puturoasă, ca de hoit. Cine românesc știe să se lupte și are curaj să se lupte. A fost bună pâinea maghiară, — acum îți trebuie carne de Maghiar! Sărată. Îți voi stânge toată vița și pe tine te voi ucide de lângă cele mai groaznice chinuri, instigatorule și câne valah. — Un soldat săcui. Pe contrapagină adresa: Coriolan Pop, Oradea-mare, strada Szanisló. Datul stampilei postale: 1919 Februarie 2.

Autenticitatea o semnează

Dr. Andru mp. și Dr. Coriolan Pop mp.  
secretarul C. N. R.      președintele C. N. R.

#### CĂTRE TOȚI COMISARIILE CERCUALI DIN COMITATUL ARAD.

Toți comisariile cercuali sunt rugați, ca toate atrocitățile comise atât din partea jandarmeriei cât și a diferitelor garde și trupe maghiare din 1 Noemvrie până în ziua de azi, să se comunice de urgență în scris Consiliului național român comitatens prin curier special mai târziu până în 11 Februarie st. n.

Să se comunice numele oamenilor omoriți și al celor răniți cu toate datele personale, când și de cine au fost omoriți, vulnerați ori maltratați.

Notă. Fiindcă la apelul acesta publicat și în numărul precedent, până azi nu ne-au sosit rapoarte nici din comunele cele mai apropiate, insistăm pe această cale din nou, asupra importanței ce prezintă pentru chestiunea noastră românească din acest ținut — să ni se trimită ori să ni se aducă până cel mult la datul fixat, aceste rapoarte oficiale detaliate.

#### CONSILIUL NAȚIONAL ROMÂN COMITATENS.

**EXTERNE.****Adunarea națională germană în Weimar.**

Joi s'a deschis adunarea națională a Germanilor în Weimar. După ce se vor rezolvi afacerile mai însemnate, ședințele — probabil — se vor ține în Berlin.

Cuvântul de deschidere l-a ținut Ebert, care a declarat, că guvernul delegaților poporului va depune puterea în mâinile adunării naționale. A vorbit despre domnia forței, în contra căreia s'a ridicat poporul și că în viitor poporul german se va guverna singur. A strecurat apoi și amenințarea, că dușmanul să nu ducă lucrurile la extrem, căci se poate întâmpla ca poporul german să refuze să ia parte la conferința de pace. Spune, că Germania a depus arma, având încredere în principiile lui Wilson, deci să li se dea o pace corespunzătoare acestor principii. Republica germană dorește să ia parte egală în societatea popoarelor, căci Germania poate să dea lumii încă multe, cum a dat și socialismul științific.

Germania nu poate renunța la unirea tuturor Germanilor într'un singur imperiu. Austria germană trebuie să se unească pe veci cu Germania. Muncitorii să lucreze, pentru că numai munca poate să-i mântuiască. Socialismul înseamnă pentru noi — zice — organizație, ordine și solidaritate, iar nu absolutism, lenevire și distrugere.

**Guvernul german cere ajutor împotriva bolșevizilor.**

Viena. — Corespondentul din Berlin al lui N. Fr. Presse are informația că guvernul german consideră ca una dintre cele mai principale probleme a căror rezolvire i se impun, apărarea graniței de nord a Germaniei împotriva invaziei bolșeviste. În acest scop, dacă forțele germane nu vor fi suficiente, guvernul german va cere ajutor dela guvernul american, rugându-l să trimită o armată de vre-o 100 mii oameni, cari să împiedece invazia bolșevistă în Europa centrală.

**Prolungirea armistițiului cu Germania.**

Paris. — (Radiogramă). Consiliul suprem de războiu a ținut ieri după amiază, la orele 2 și jum., în palatul ministerului de externe ședință. Au luat parte la această ședință delegații celor 5 mari puteri, mareșalul Foch și mai mulți generali ai puterilor aliate. S'a discutat prolongirea armistițiului cu Germania. Armistițiul a fost încheiat adecă numai până în 17 Februarie. S'a mai discutat și faptul că Germania n'a satisfăcut tuturor condițiilor armistițiului încheiat, n'a predat încă materialul de căl ferate și n'a extrădat încă flota comercială și submarinele. În general guvernul german nici nu s'a arătat inclinat să împlinească unele dorințe conform tratatului de armistițiu.

Consiliul a discutat în sfârșit chestia repartizării forțelor necesare pentru pacificarea teritoriilor ocupate în Germania și Turcia. (A. T. M.)

**Ungaria va avea coridor la mare.**

Berna. — La ultimele convorbiri de pace referitor la teritoriile austro-ungare s'a discutat și chestia ca Ungaria să recapete o ieșire la mare. Probabil această ieșire să fie prin Fiume. Ungurii ar trebui să se înțeleagă asupra acestei chestii cu slavii de sud fiindcă Fiume aparține Jugoslaviei.

**Congresul socialist reprezentat la Paris.**

Berna. — Henderson, acompaniat de socialiștii australieni au sosit astăzi la Paris. Henderson declară că conform ultimului contact pe care l-a avut cu Lloyd George, Clemenceau și Wilson, congresul internațional socialist va fi reprezentat la Paris printr'o delegațiune.

**Pacea nu e departe.**

Paris. — La conferința din Paris s'a ajuns la înlăturarea neînțelegerilor și divergențelor, ca în modul acesta pacea să nu mai fie îndepărtată. Vărsările de sânge să fie oprite conform decisiunii acesteia.

S'a cerut ca teritoriul din Teschen să fie evacuat. Totodată s'a luat deciziune să se înființeze o comisie a cărei sarcină să fie aplanarea neînțelegerilor.

**INFORMAȚIUNI.****Visul unui imperialist. — Wilhelm doria să fie un Napoleon.**

Dentistul american Artur N. Davis publică amintiri interesante din vremea petrecută la exkaiserul Wilhelm.

E mai pe sus de îndoielă, zice că Germania — dacă ieșea biruitoare din războiu — ar fi subjugat partea cea mai mare a Europei și ar fi luat în stăpânire și Orientul îndepărtat.

Încă în partea primă a timpului care l'am pe trecut la Wilhelm, când declarase deja războiul, despre rolul Angliei mi-a declarat următoarele:

— Ce zici la atitudinea aceasta? Cu câtă bunăvoință am fost primit în Londra și am contat, că nu se vor amesteca în războiu. Să nu uităm, că mama a fost engleză!

Apoi a continuat: Totdeauna am fost de părerea, că lumea e destul de mare pentru noi „trei” și că noi îi vom hotări soarta. Credem, că Germania să controleze continentul european Anglia—răzimată pe flota și coloniile sale, să fie controlorul Mării Mediterane și a Orientului îndepărtat. Însfârșit acolo e America, care e stăpâna emisferei apusene.

Ne putem închipui cu cât foc s'a năpustit Germania ca să reducă stăpânirea Angliei. Împăratul a crezut, că globul pământului ajunge pentru trei, dar niciodată n'a spus, dacă poate să mulțumească și pe unul singur. Odată a spus: Din copilăria mea cinci personalități au exersat mare influență asupra mea: Alexandru cel Mare, Iuliu Cesar, Teodorice II, Fridrich cel mare și Napoleon. Acești cinci domnitori au ținut visul stăpânirii asupra lumii, dar eu voiu avea succes.

În planul lui Wilhelm juca rol însemnat Turcia, pe care voia să pună mâna. A căutat să organizeze țara aceasta militarmente, să aibă ajutor într'un viitor războiu. Când Italia a luat dela Turci Tripolitania, i-am spus împăratului, cât de mămerit a fost nasul acesta. Wilhelm n'a fost atins plăcut prin observarea aceasta și a răspuns că lucrul acesta îl supără, căci din Turcia vrea să facă un vazal Germaniei. În 1912, în timpul războiului balcanic, Wilhelm a recunoscut că poartă la sine neîntrerupt harta războiului, chiar și în automobil o are la sine și studiază mensul luptelor.

Odată a zis: Turci netrebniți! Dracul să-i ia! Noi i-am pregătit, le-am dat tunuri, arme și muniții, ce mai putem face pentru ei? — Căderea Turciei a îndemnat pe împăratul la fapte nouă. A sporit contingentul armatei și a dezvoltat armata în măsură și mai mare.

Vorbind odată de stăruințele lui Carnegie pentru asigurarea păcii, împăratul a ținut năzuințele acestea ca fiind cu totul zadarnice. Să studiam numai istoria — a zis. Numai popoarele războinice au înaintat. Numai acele popoare au ajuns mari, cari au iubit războiul. Popoarele cari n'au avut ambiție, cari au vrut să încununare războiul — n'au ajuns la creangă verde.

Când s'a publicat nota lui Wilson către popoarele beligerante, să se încearcă împăcirea, — dentistul a spus, că în felul acesta s'ar asigura o pace durabilă, dacă s'ar stabili maximum înarmării pentru armata și flota Germaniei. Wilhelm a răspuns: Noi n'avem muniți ca Pireneii, cari să ne asigure Rusia amenință hotarele noastre și neînțecat le va amenința. Noi trebuie să să ne înarmăm până 'n dinți!

Înainte de ce ar fi urmat prăbușirea și când încă nimeni nu gândea la așa ceva, împăratul a declarat! După terminarea războiului nu vom mai emigra în America. Supușii mei se vor așeza în Balcani. Vor exploata ținutul acesta minunat. Și eu am fost pe acolo. Pământ admirabil. Da, da! Cine ar fi în stare să ne pună piedecă în realizarea planurilor noastre.

Caracteristice sunt și cuvintele, pe cari le-a rostii în cartierul general, în anul 1916! Iată nu peste mult vom fi de 60 de ani și Europa întregă va fi la picioarele mele!

**Căsătorie.** D. Ioan Montani, publicist și șeful Secției de propagandă se căsătorește cu dsoara Sabina Belu, în Maria-Radna. Dorim colegului nostru și deplină fericire.

**Narodna Uprava din Neoplanta se disolvă.** Ziarului sârbesc din Bečicherecul mare i sa anunță din Belgrad, ca fapt împlinit, că Narodna Uprava za Banat, Bacicu i Baranyu (Sfatul poporal pentru Banat, Bacica și Baranya) va fi disolvat, — conducătorii și oficialii resorturilor își vor sista activitatea eventual vor fi aplicați în guvernul din Belgrad.

**Adunarea țiganilor.** Țiganii din Homorod au ținut o adunare la Cohalm Joi în 16 Ian. st. n., cu scopul de-a spune lumii, tot ce au suferit ei de sute de ani; apoi, să-și aleagă un comitet care să meargă la Consiliul Dirigent din Sibiu, rugându-l să-i ia și pe ei sub scut. Apelul s'arșese cam așa: Vă rugăm fraților de a lua parte, în număr cât se poate de mare, la prima noastră adunare țigănească, de care adunare atârună soartea tristei noastre vieți. Fraților! Nu băgați în seamă nici o osteneală. Toți țiganii să fie la această adunare, tineri și bătrâni. Comitetul aranjator. Țiganii din Homorod. — Sigur că vor vorbi și ei de dreptul de liberă dispunere, de soarele dreptății și vor striga: trăiască Wilson! — (Alba-Iulia).

**Stat sionist.** Corespondentul diplomatic al lui Daily Chronicle raportează că conferința de pace va hotări, că cu administrarea statului sionist Palestina să fie încredințată Anglia. Din partea ovreilor se ridică pretenții modeste privitor la granițele statului lor. Țara ovreilor se va întinde de ambele părți ale Jordanului, dar respectându-se drepturile Arabilor, până în apropiere de șesul Hedsah nu-i va aparține nimic din desertul arabic. Damascul, care e privit de capitală a Arabilor, deasemenea nu cade în teritoriul noului stat. Ovreii vor avea deci o țară a lor între vechile granițe istorice ale Palestinei.

**Cancelarie advocațională.** Am onoarea a aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelarie advocațională în Ibașfalău (Elisabetopol) strada Kameller Nr. 2 și totodată am preluat cancelaria dlor Dr. Alexandru Morariu și Dr. Vasile Hosszu. Rog binevoitorul sprijin al onoratului public. Dr. Vasile Albu, avocat.

**Reorganizarea bisericii ortodoxe de dincolo de Carpați.** La consfătuirea preoților din tractul Făgărașului, ținută în 18 (31) Ianuarie, părintele Val. Literat a comunicat preoților prezenți, că Mitropolitul Pimen al Moldovei l'a însărcinat să aducă la cunoștință preoților din acel tract, că Biserica ortodoxă din România se va reorganiza și va primi întru toate Statutul Organic al Marelui Saguna. Păneroa tuturor factorilor responsabili de dincolo de Carpați e, că Statutul Organic e un Statut model și numai pe temeiul principiilor cuprinse acolo se poate clădi viitorul Bisericii ortodoxe. Rușii au studiat statutele de autonomie ale tuturor bisericilor și s'au convins, că Statutul organic al lui Saguna e minunat și Kerenski dimpreună cu o pleiadă de bărbați conducători au fost de părerea că și Biserica Rusiei să adopteze Statutul Organic.

**Oltul.** Cu redactarea ziarului Oltul, care apare la Făgăraș Joia și Duminică, a fost încredințat din partea Consiliului național al județului Vasile Stoicanea, cunoscut publicului în urma drăgălașelor sale poezii. Salutăm cu drag pe fostul nostru colaborator, acum coleg de muncă la scris la la catedră.

**Bani arși.** Stockholm. — Autoritățile suedeze oprind exportul banilor rusești, reprezentantul bolșevic Vorovski a ars, în fața a doi martori, în momentul de a părăsi Suedia, 40 milioane de ruble în hârtie, ce le avea la dispoziție sa pentru nevoile propagandei sale în Suedia, Germania și alte țări.

**Concert.** Tinerimea română din comuna Cherechiu invită cu toată onoarea la concertul împreună cu joc, — începându-se cu „Călușerul” și „Bătuta” — ce se va ține la 2 (15) Februarie (Înfrînarea Domnului), seară la 8 ore, în școala inv. Teodor Laza din Cherechiu. — Comitetul aranjator.



care dubitează, sunt neîncrezători, se tem, că pământul și pe mai departe va rămânea în stăpânirea lacomilor proprietari, cari le-au năbușit de veacuri ori ce viață economică mai avântată. Teama aceasta, sub anumit raport de considerare, e îndreptată în câțva; are bază psihologică în veacuri întregi de nedreptăți și fărâdelegi comise, îndreptate împotriva poporului dela țară, din partea strărilor străini de limbă și lege. Sunt conștii apoi și oamenii dela țară, cunosc corupțiunea morală-socială, care a rămas încă în aer deasupra societății acestor plaiuri și sunt aplicați îndată să conteste onoarea și caracterul chiar și al acelor mai mari binefacători ai lor, fiindcă pe ei, până ieri, toți i-au tras pe sfoară, dela cei mai de sus, până la ultimul perciunat. Să nu se osândească deci peste măsură principiile puțin greșite din timpul din urmă ale țărănilor noștri. Să nu se scape niciodată din vedere, că îndeosebi dincoace de Carpați, când vorbim de poporul românesc, propriamente înțelegem poporul nostru dela țară, care din dascăl, popă, avocat nu s'a putut ridica mai sus, nici nu a putut da dela aceste trepte în stânga sau în dreapta. Suntem democrați per eminentiam. Ideile și principiile spre a căror combatere prociunea noastră rurală a ostenit atâta în timpul din urmă, cu riscul și periclitarea celor mai sfinte interese, s'au zămislit în contra asupritorilor de veacuri, în contra acelor câțiva indivizi, cari prin o moștenire înafirmabilă stăpânesc zeci de mii de jugăre de pământ, până când ei milioanele, abia o bucățică. Moșii și străbunii noștri au perit trudind brazda domnească în iobăgie crâncenă. Iobăgia nu a fost scearsă deplin la 48 — ea a revenit cu comasările și cu legile de colonizări. Cliturile oligarhe de sigur își vor da mâna pentru menținerea sistemelor vechi. Și în multe părți nici nu vreau să creadă, când li se spune, că e prea târziu.

*Le Ujság* din Cluj nr. 14, 15 și urm. 1919 Băró Kemény József se ocupă cu reforma agrară în Ardeal și o prezintă ca un pericol de existență pe aceste plaiuri... Intențiunea se explică de sine.

Spune dumnealui, cumcă țărănimia nu a ajuns încă la gradul acela de cultură pentru că să-i poată fi incredințată stăpânirea. cultivarea întregului pământ. „Proprietarul mic guoeste prost, ară rău, cultivă slab pământul”. De aici va proveni o scădere în recolta anuală. Statoroste apoi norma: „la reforma agrară trebuie dat la o parte orice idealism, trebuie să ne cugetăm real, adecă „pământul să fie a aceluia, care din acela e capabil să scoată mai mult pentru averea națională”.

Recurge la date și cifre seci și se încearcă să argumenteze chiar cumcă dacă se va împărți pământul tot țărănilor, atunci populația Ardealului în scurt timp va fi amenințată de foamete, iar proprietarii de pământ, — în urma dărilor enorme și speselor cu zilerii de azi — vor ajunge la cel mai mișel stadiu de existență, vor trăi așa sau își vor vinde moșioara și vor deveni și ei zilerii...

E îndreptățită așa dar încâtva teama bietului popor dela țară! Interesul lui doar puțin îl apără, și glasul acelora anevoie răsbește până la forul competent. Moșierii grași însă au chimirul giftuit de haucnote și mai au și ingeniositate, ușor își pot acapara adherenți și ziare. Sistemul de guvernare oligarh de până acum le-a apărât numai viața și interesele lor — până când poporul de rând își plătea tributul de sânge pe fronturile de războiu, întinse dela Răsărit până la Apus.

Acum, lor nu le-ar păsa, întâmple-se ce se va întâmpla, numai ei, moșierii, să rămână întregi!

Grozav ar vrea lucrul acesta! De aceea reforma agrară îi agită mult. Se pare că deja s'au și pus pe lucru. Articolul-studiu menționat, poate e întâiul început în direcția aceasta... Toate argumentele lor însă se spulberă și-si pierd orice valoare în fața evenimentelor din urmă, cari cer cu stăruință o lume nouă! Au lucrat țărăni noștri bine-rău pământul — nu împoartă! Viitorul apropiat le va preschimba toate. Pe ruinele lumii vechi se înfiripă renasterea tuturor!

Poporul țărăn e vrednic și merită să capete pământ și va și căpăta. Zădarnice vor fi toate protestele și sfiorările spre a împiedeca rezolvirea acestei chestiuni, pentru că aceasta nu mai poate întârzia mult.

Adunarea națională dela Alba-Iulia în Hotărârea adusă III. p. 5 a asigurat poporul nostru țară despre rezolvirea cât mai curând a reformei agrare.

Teodor Mușăsan.



## VIITORUL din București despre presa ardeleană.

Mai ales pentru frații de peste munti presa a fost arma cea mai puternică în lupta pentru libertate. Ea a fost forța luminătoare în întuneric și steagul celor asupriți. Ea a fost totodată piatra de încercare a mucenicilor marelui credințe care din redacție au intrat adeseori în temniță, pentru a ilustra cu suferința și jertfa lor, ideea pentru care luptau și care trebuia odată și odată să învingă. Apostolatul cărturarilor și intelectualilor români din Transilvania și Ungaria, manifestat în primul rând pe calea presei, a pregătit ceas cu ceas sărbătoarea Românișmului. Unirea și proclamația dela Alba-Iulia sunt în cea mai mare parte rezultatul luptelor neîntreprinse duse de ziarele de peste munti.

Iată pentru ce, cu drept cuvânt fruntașii ardeleni, basarabeni și bucovineni, cari au luat contact real cu noi, au rămas surprinși de frivolitatea și meschinăria presei noastre.

Certe interne, polemici pe chestii personale, măruntășuri de treaptă josnică, nimicuri și fleacuri cari nu merită nici măcar oboseala ochilor. Nu mai vorbim de limbajul vulgar, de multe ori chiar trivial, care a indignat pe luptătorii curați și pe visătorii incorigibili ai armoniei sociale. Toți au avut o singură rugămintă de făcut: să un lăsăm cu nici un pret ca această presă să pătrundă dincolo. Ea ar infecta sufletele și ar otrăvi atmosfera de românism, îngreunând mult consolidarea suferințelor a patriei.

## Suferințele soldaților români în Germania.

De multeori s'a vorbit despre suferințele, muceniția chiar, a prizonierilor români în Germania. Știam ce însemnează să fi prizonier la un popor care nu cunoaște lege morală, nici milă. Dar știerea care o cetăm acum întrece orice închipuire, e de-a dreptul îngrozitoare.

Despre suferințele neomenite ale vitejilor apărători, un vestit scriitor din Elveția, Benjamin Vallotton, scrie în *Petit Parisien* dela 22 Decembrie:

*A fi spionat, denunțat vesnic insultat în demnitatea ta, e aspru lucru, ne zicea un Alsacian, mai ales când acesta se prelungeste patru ani și trei luni. Dar e ceva și mai aspru: să întârnesti prizonieri cari se clatină de slăbiciune, tuberculoși, ajunși la ultimul grad al mizeriei fiziologice, însemnați acuma de moarte, și să n'ai dreptul să le adresezi un gest de simpatie!*

*Interlocutorul nostru făcea aluzie mai ales la Români pe cari Germanii i-au tratat cu o sălbătâcie neauzită. Siliți a lucra în minele de potasiu, storsi de muncă peste puterile lor, de brutalitățile gardienilor lor, abia hrăniți (o bucată de pâine neagră, puțină apă caldă, zisă supă) acești nenorociți nu erau decât schelete ambulante. În străzile dela Mulhouse, când treceau ca o turmă înconjurată de baionete, îi vedeai lovindu-și dinții cu unghiile ca să-si spuie foamea, întinzând mâinile, plângând de suferință. Dacă un copil le svârlea o coajă de pâine, gardianul o călca în picioare și dădea o palmă „vi-novatului”. Dacă un adult arăta milă, o plătea în mărci de amendă sau în zile de închisoare.*

*Iată în această privință, mărturia unui inginer al Societății asocierii din construcții mecanice, om socolit, cu judecata rece, cu spiritul critic ascuțit:*

*Am văzut de ocazii defilând Români în lungi coloane. Unii păreau că ies din mormânt, alții numai dacă nu erau gata să intre el. Fața albă, ochii stinși, falca atârând, turtiți, indoși de mijloc, împleticindu-se pe ghenunchi, erau de-adreptul îngrozitori. Morți cari mergeau! Cei mai puțin slabi din urmă, profitând de un moment de neatenție a gardianului, răsturnau o cărută cu lături, împrăștiu lute murdăriile cu degetele, culegeau vre-o rămășiță informă, vre-un os rupt de câni și se depărtau sugându-l la rândul lor...*

*Proba acestor crime? Ea este în vestimenta din Mulhouse și din satele vecine. Pe câte morminte se cetește numele unui soldat român! O parte întreagă dintr'un cimitir e rezervată jertfelor barbariei teutonice. Si iată poate ce e mai respingător, pentru că e mai fâțarnic: pe toate crucile poți citi: Hier ruht in Gott. adecă: aici odihnește întru Domnul. Acești Români, acești prizonieri fără apărare, îi flămânzești deci, îi ucizi încetul pe încetul, apoi îi dai pios în plau la Dumnezeu! Cu adevărat e greu să duci dinismul mai departe.*

## Corespondență din Brad\*)

Ziua de Bobotează a fost, ca niciodată, și de adevărată sărbătoare.

Compania de vânători și garda națională română din Brad au dat salve de bucurie atât la biserică, cât și la locul, unde preoții urmați de marea mulțime a poporului au eșit la sfințirea apei.

După sfințirea apei a urmat sfințirea mândrului steag tricolor al harnicilor meseriași români din Brad. Cu aceasta ocaziune părineth protopop a adresat meseriașilor cuvinte însuflețitoare îndemnându-i la muncă cinstită, rămânând credincioși steagului și nearmăului.

După aceasta vechiul conducător al meseriașilor a cuvântat mulțimei, în special meseriașilor, următoarele:

Fraților! Azi e mare sărbătoare, — ziua, în care domnul nostru Isus Hristos s'a botezat în apa Iordanului. Prin botezul său, El a arătat omeniului calea care duce în noua lume pământescă, cu adevărat fericită și i-a dat să înțeleagă, ca să primească învățăturile Sale creștinești, lăpădăd păcatele grele, barbare ale trecutului.

Dela botezul Domnului au trecut 1918 ani și va trece încă multă vreme până la desbrăcarea deplină de faptele rele. Căci păcate grele au săvârșit cei bogati și tari față de cei slabi și săraci; s'au făcut stăpâni, tirani și folosindu-se de slăbiciunea minții lor, au domnit cu dreptul paloșului asupra lor și s'au veselit, trăind din sudoarea muncii lor.

Iar ca păcatul acesta să-l poată continua netulburat, tiranii domnitori, încunjuțați de boerii trântorii — baroni, grofi și nemeși — s'au străduit din toate puterile să țină pe cei slabi și săraci, pe cei mulți, în întunec, nelăsându-i să se bucure de razele luminei, de școală, căci știau bine, că de-i lăsa să se desfășeze și ei la lumina soarelui, mai curând li-se rupea ocreanga de sub picioare.

Dar nu, — mai bine ori ce, decât să se lumineze bietul țărăn. — În fosta Ungarie, au fost ținuți, cu deosebire noi Români în robie, legați de glic, să le arăm, sămânăm și să culegem roada pentru ei. Prin legi draconice (aprobate-compilate) ne-au făcut ferecați în lanțurile cele mai grele. Copiii moșilor și strămoșilor noștri nu aveau slobozenie să cerceteze școală, ci-i puneau să păzească porcii. Neliguirile acestea au silit pe strămoșii noștri, ne-mai putând suferi amarul robiei materiale și sufletești, să apuce arma împotriva nobilimii fără suflet și trândave.

La 1437 iobagii români din Ardeal s'au răsculat în frunte cu Antoniu Magnu și alți bărbați vrednici. Speriată nobilimea a făcut pace cu iobagii, pace mincinoasă. Au făcut pace de sălă, numai ca să se poată pregăti mai bine ca să se arunce apoi cu toată furia asupra celor suferinzi, să-i zdrobească și steargă de pe pământul strămoșesc, unde noi, nepoții lor, locuim în mesă compactă și azi. Le-a stococ pe Antoniu Magnu l-au prins și, ca pe Horia l-au tăiat în bucăți. Iobagii, sărmanii noștri străbuni au rămas fără conducător. Și acum lumea lor. Au făcut așa numita „Uniune a celor trei națiuni” și aceasta conjurațiune a ținut din 17 Septembrie 1437, aproape 411 ani până în 1848. Dar Dumnezeu a fost pe noi, pe Români nu i-au putut stârpi.

Români asupriți din cale afară, la 1514 s'au alăturat sub steagul lui George Doja și prin-

\*) Sosita cu întârziere. Cu Bradul, dealtfel, se satamă și sistata orice circulație.



CEL MAI MODERN INSTITUT  
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN  
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA.

# „CONCORDIA”

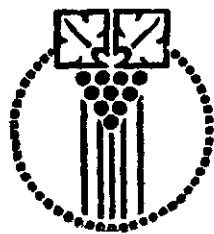
TELEFON  
Nr. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

## ARAD

STRADA ZRINYI, NUMARUL 11a.

TELEFON  
Nr. 750.



BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeele, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitări de logodnă, cununții și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucruri de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare  
promptă.

Prețuri  
moderate.